

Ir. J.W. de Wilde

HAVEN- EN WALFACILITEITEN IN DEN OEVER

MEDEDELING No. 294

SIGN: L 27-294
EX. NO: 8
MLV:

November 1983

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw
Conradkade 175 - 2517 CL Den Haag
Postbus 29703 - 2502 LS Den Haag
Telefoon 070 - 614161

Prijs f 11,-

REFERAAT

HAVEN- EN WALFACILITEITEN IN DEN OEVER

Wilde, Ir. J.W. de

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1983

33 p., 5 tab., 4 graf.

De visserij van Wieringen wordt getypeerd met het trefwoord "aanpassingsvermogen" en de ontwikkeling van vloot en aanvoer. De situatie in en onderlinge positie van de grotere Noordelijke visserijhavens worden kort beschreven. Aard en niveau van de voorzieningen voor de visserij in Den Oever worden uiteengezet en het economisch belang ervan aangeduid. Uitgebreid wordt ingegaan op de problematiek van de Coöperatieve Visafslag, die vernieuwd of althans uitgebreid en gemoderniseerd moet worden. Betrekkelijk geringe investeringen volstaan om het geheel van voorzieningen in Den Oever en de Wieringer visserij levensvatbaar te houden.

Vissershaven/Visafslag/Coöperatie/Kottervisserij/Werkgelegenheid

INHOUD

	Blz.
WOORD VOORAF	5
INLEIDING	7
1. TYPERING VAN DE WIERINGER VISSERIJ	8
1.1 Aanpassingsvermogen	8
1.2 Vloot	9
1.3 Aanvoer en opbrengsten	9
2. ONTWIKKELINGEN VAN DE VISSERIJHAVENS IN NOORD-NEDERLAND	11
2.1 Andere belangrijke havens	11
- Den Helder	11
- Oudeschild	11
- Harlingen	12
- Lauwersoog	13
2.2 Ontwikkelingen in de omzet	15
2.3 Onderlinge positie	16
3. INFRASTRUCTUUR VAN DE HAVEN IN DEN OEVER	17
3.1 Haven	17
3.2 Walfaciliteiten	18
3.2.1 Toeleverende bedrijven	18
3.2.2 Afnemende bedrijven	19
3.2.3 Dienstensector	20
3.3 Betekenis toeleverende en afnemende bedrijven	20
4. DE COÖPERATIEVE VISAFLAG	21
4.1 Huidige situatie en mogelijke verbeteringen	21
4.2 Financiële consequenties van nieuwbouw of verbouw	22
4.2.1 Nieuwbouw	22
4.2.2 Verbouw	23
4.2.3 Realisering van de plannen	25
5. SLOTBESCHOUWING EN CONCLUSIES	27
5.1 Betekenis visserij	27
5.2 Sterke en zwakke punten van de visserij	27
5.3 Verbetering van de afslagfaciliteiten	28
BIJLAGEN	
1. Samenstelling en ontwikkeling van de Wieringer kottervloot (excl. CAO) en de overige vloot van Maatschapskotters	30
2. Aanvoer en omzet van de Noordelijke visafslagen 1972-1982	31
3. Exploitatiebegrotingen afslag Den Oever (break-even situatie)	32

WOORD VOORAF

De haven- en walfaciliteiten in Den Oever - naar aantal in- en uitgaande vissersvaartuigen de tweede visserijhaven van Nederland - lenen zich al enige tijd voor verbetering. De haventoeegang en de afslag zijn verre van optimaal.

Ter ondersteuning van plannen tot verbetering van deze voorzieningen is op verzoek van het Gemeentebestuur van Wieringen en van de Visserijvereniging "Door Eendracht Tot Voorspoed" een beknopt onderzoek ingesteld naar de situatie in Den Oever en de mogelijkheden voor verbetering.

Het onderzoek, waarvan de resultaten in deze uitgave zijn neergelegd, is uitgevoerd door ir. J.W. de Wilde van de Afdeling Visserij.

De Directeur,

Den Haag, november 1983

(J. de Veer)

INLEIDING

In de kop van Noordholland zijn drie krachtige visserijgemeenschappen en -havens gevestigd: Den Helder, Den Oever en Oudeschild. De eerste twee plaatsen zijn aanvoer- en thuishaven, de laatste alleen thuishaven. Met name Den Helder kan worden getypeerd als een moderne vissershaven met alle gewenste haven- en walfaciliteiten. Van de haven van Den Oever kan dit niet worden gezegd: de toegankelijkheid van de haven laat al jaren te wensen over en de Coöperatieve Visafslag is te klein en te oud om de snel toegenomen aanvoer van vis te kunnen verwerken.

Een goed voorzieningenpeil lijkt voor een haven als Den Oever, met zijn omvangrijke vissersvloot en grote aantal scheepsbewegingen, van levensbelang. Met verbetering van de genoemde faciliteiten, waarvoor plannen zijn ontwikkeld, zijn betrekkelijk geringe investeringen gemoeid.

Rijkswaterstaat heeft, om aan het voortdurend dichtslibben van de haventoe-gang te ontkomen, een oorspronkelijk plan van de vissersvereniging uitgewerkt. De kosten van uitvoering van dit plan kunnen in drie jaar door vermindering van de baggerkosten worden terugverdiend.

Voor de afslag zijn op tijdelijke basis noodvoorzieningen getroffen, maar een definitieve oplossing is dringend noodzakelijk. Met nieuwbouw of modernisering en uitbreiding van het veilinggebouw kan, behalve in een meer rationele verwerking van de aangevoerde vis, ook worden voorzien in een aantal andere onvolkomenheden van de Visafslag. Een plan voor nieuwbouw belooft slechts enkele miljoenen guldens.

Het Gemeentebestuur van Wieringen en de Vissersvereniging "Door Eendracht Tot Voorspoed" hebben, ter ondersteuning van de verbeteringsplannen het LEI verzocht de situatie in Den Oever te onderzoeken en te beschrijven. Voor dit beknopte onderzoek is gebruik gemaakt van reeds aanwezige kennis en gegevens, aangevuld met door DETV verstrekte en ter plaatse via gesprekken vergaarde.

Dit verslag van de bevindingen begint met een globale typering van de Wieringer visserij, waarna de positie van Den Oever ten opzichte van de andere Noordelijke vissershavens wordt geschetst. Dan volgt een beschrijving van de (voor de visserij) aanwezige voorzieningen en een aanduiding van de werkgelegenheid die deze bieden. De Coöperatieve Visafslag en de vernieuwing dan wel uitbreiding hiervan worden in een afzonderlijk hoofdstuk behandeld. Dit biedt tevens een indruk van de financiële haalbaarheid van de moderniseringsplannen op basis van exploitatiebegrotingen. In het slothoofdstuk wordt het geheel geresumeerd met de nadruk op het belang van een gezond visserijbedrijf voor Den Oever.

1. TYPERING VAN DE WIERINGER VISSERIJ

1.1 Aanpassingsvermogen

Een van de meest in het oog springende eigenschappen van de Wieringer visserij is haar grote aanpassingsvermogen en flexibiliteit. Van oudsher wordt een veelheid van visserijen bedreven en past men zijn visserij aan aan de wisseling der seizoenen en omstandigheden.

De grootste krachttoer in dit opzicht werd wel verricht toen ruim een halve eeuw geleden de Zuiderzee werd afgesloten en het IJsselmeer ontstond. Haring- en ansjovisvisserij verdwenen, maar maakten plaats voor een bloeiende zij het minder omvangrijke aalvisserij. Dit werd na de oorlog een van de belangrijke takken van visserij van Wieringen.

De belangrijkste werd echter de garnalenvisserij, die door verbeteringen en vernieuwingen in vangst- en verwerkingstechniek en in de vermarkting zich krachtig ontwikkelde. In deze ontwikkelingen liep de Wieringer visserij steeds voorop. Het hoogtepunt in deze visserij viel eind jaren 60. Daarna werd zij door de Duitse garnalenvisserij als gevolg van veranderingen in vangstmogelijkheden en handelsstructuur geleidelijk verdrongen.

In de Nederlandse kleine zeevisserij werd inmiddels de boomkorvisserij op platvis, met name tong en schol, tot hoofdbedrijf. Waren elders de meeste visserijbedrijven in deze tak van visserij gespecialiseerd, op Wieringen was dit maar bij enkele het geval. Voor veel bedrijven was het een nevenvisserij in de slappe tijd van de garnalen. Bij de grotere garnalenkotters vormde dit een belangrijk onderdeel in de totale bedrijfsvoering, waarin nu eens de garnalenvisserij, dan weer de platvisvisserij de overhand had. Dit deed zich in de jaren 70, door de teruggang van de garnalenvisserij, in toenemende mate voor.

Onder de Wieringer vissers bestond en bestaat weinig neiging de trend naar grote krachtige boomkorkotters, die elders in Nederland zichtbaar is, te volgen. Daarvoor worden vooral motieven als bescherming van de visstand genoemd; financieel-economische factoren zullen ongetwijfeld ook een rol spelen. Maar het is ook aannemelijk dat dit verband houdt met de hang naar vrijheid en flexibiliteit. Zo'n grote investering met hoge financieringslasten bindt sterk en het specialisme van zo'n kotter maakt dat alles op één paard wordt gezet. De minder kapitaal en energie vergende visserij met staand want op platvis (en rondvis) kwam juist op Wieringen wel tot een zekere bloei. (Al doen enkele Volendammer kotters daar dapper aan mee).

De slechte gang van zaken in de garnalen-visserij - teruglopende vangsten, verzwakte marktpositie - en de relatief zwakke positie in de platvisvisserij - quotering en met kleinere kotters minder goede vangstmogelijkheden - bracht de Wieringers tot een nieuwe krachttoer. Het opkomen van een zeer sterke kabeljauwstand in de zuidelijke Noordzee en de Duitse Bocht en de introductie van de Deense spanzegenvisserij, een weinig energie vragende visserijmethode voor rondvis, hielpen daarbij mee.

In enkele jaren tijds schakelde de Wieringer vloot om van in hoofdzaak garnalen, met platvis en wat rondvis als nevenbedrijf, op de rondvisvangst, met als nevenbedrijf eventueel platvis voor de wat grotere en garnalen voor de wat kleinere kotters. Maar weinig nagenoeg gespecialiseerde garnalenvissers bleven over: in 1982 ongeveer tien. Een tweemaal zo groot aantal kotters hield zich in 1982 voornamelijk (voor meer dan driekwart van de tijd) met de spanvisserij op rondvis bezig. Het grootste deel van de vloot echter bedrijft naast de spanvisserij of de garnalenvisserij nog de boomkorvisserij op platvis of de bordenvisserij op rondvis of de staandwant-visserij. Enkele schepen houden zich in de loop van het jaar zelfs met vier van de genoemde visserijen bezig.

1.2 Vloot

Met de verandering in de aard van de visserij ging een verandering in de opbouw van de vloot gepaard. Terwijl elders driftig in nieuwe, steeds grotere boomkorkotters werd geïnvesteerd, verving een aanzienlijk aantal Wieringer vissers hun oorspronkelijke garnalenkotter door een meer uit de kluiten gewassen middenslagkotter. Het aantal schepen van meer dan 80 brt. groeide van 5 eind 1978 (op een totaal van 54) naar 18 eind 1982 (op een totaal van 62) en is inmiddels al weer met 3 toegenomen (zie bijlage 1.1).

Deze grotere schepen brachten over het algemeen ook grotere motorvermogens met zich mee, hoewel die voor de in hoofdzaak beoogde spanzegenvisserij niet direct nodig waren. Zo steeg het aantal schepen met meer dan 400 pk van 9 eind 1978 naar 24 eind 1982. Opvallend is daarbij dat het aantal kotters met 200 à 300 pk de laatste jaren stabiel is gebleven en dit jaar zelfs toeneemt. Dit houdt verband met de wens de mogelijkheid te behouden ook binnen de 12-mijlzone op platvis te mogen vissen of zelfs op de garnalenvisserij terug te kunnen vallen. Zoals gesteld behoeft dit geen ernstige afbreuk te doen aan de mogelijkheid de spanzegenvisserij te bedrijven. Het totale motorvermogen van de Wieringer kottervloot steeg met ruim 8000 pk van 15.500 pk eind 1978 naar 23.600 pk eind 1982. In het eerste halfjaar van 1983 werd hieraan nog eens 1500 pk toegevoegd.

De grotere vangsten met de grotere schepen in de spanzegenvisserij maakten een uitbreiding van de bemanning nodig. Kan in de garnalenvisserij in het algemeen worden volstaan met 2 à 3 man, nu is er al gauw behoefte aan 4 à 5 man. De aanvankelijke pogingen de toegenomen werklast met behulp van stripmachines de baas te blijven zijn niet geheel geslaagd. Voor het leveren van een goede kwaliteit vis vergen deze machines ook veel aandacht, zodat van het beperkt houden van de bemanning niet veel terecht komt. Terwijl van 1978 tot 1982 het aantal schepen met circa 15% toenam, groeide dan ook de totale bemanning met ruim 30%, van circa 170 naar circa 225 koppen. (In de gehele Nederlandse kottervisserij breidde de werkgelegenheid zich in die periode uit met circa 15%).

Samen met de op 60 te schatten arbeidsplaatsen in de overige visserijen (IJsselmeer, Wadden, mosselen, e.d.) biedt de visserij op zich werk aan 15-20% van de Wieringer beroepsbevolking.

1.3 Aanvoer en opbrengsten

In overeenstemming met de forse vergroting van de vangstcapaciteit namen de besommingen van de Wieringer vloot flink toe. Van circa 21 miljoen gulden in 1978 en 1979 steeg de totale besomming naar circa 35 miljoen gulden in 1981 en 1982, dat is een stijging van 67%. Rekening houdend met de inflatie is het een reële stijging van 33% van 1978 naar 1982, of 47% van 1979 naar 1981.

In 1979 stagneerde de ontwikkeling van de opbrengsten doordat de garnalenvisserij een ernstige terugslag beleefde. In 1982 vielen de opbrengsten opnieuw tegen, nu doordat de kabeljauwvisserij, vermoedelijk in samenhang met de snel toenemende haringstand, achteruit liep. Kon de Wieringer visserij zich nog redelijk tot goed handhaven door de moderne visserijmethoden, de Katwijker rondviskotters hadden een buitengewoon slecht jaar. In deze situatie is nog niet veel verandering gekomen. De Wieringer vloot houdt zich redelijk en soms goed draaiend, terwijl in Katwijk rondvisbedrijven sluiten. Het lijkt er dan ook op dat de Wieringers de rol van de Katwijkers als traditionele rondvis-aanvoerders aan het overnemen zijn. Dat hiermee in een behoefte wordt voorzien is duidelijk uit de goede prijsvorming, die ook tijdens de snelle uitbreiding van de kabeljauwvisserij goed stand hield.

De plotselinge terugval in deze visserij deed even vrezen dat de Wieringer vissers nu toch op het verkeerde paard hadden gewed. Maar de toestand lijkt thans redelijk gestabiliseerd en het gaat ze over het algemeen nog niet slecht. Daar komt bij dat de meeste kottereigenaren nog een redelijk tong- en scholquotum achter de hand hebben gehouden, zodat daar in slappe tijden op kan worden

teruggevallen. Ook zijn er nog kotters die over een garnalen-vergunning beschikken. Voor het behouden daarvan is men gedwongen deze visserij althans enige tijd uit te oefenen, wat niet altijd even goed uitkomt.

Het is helaas niet mogelijk aan te geven welke aandelen in het totaal van aanvoer en besomming platvis, rondvis en garnalen voorheen en thans uitmaken. De complexiteit en onvolledigheid van de visserijstatistiek verhinderen dit. Wel kan uit her en der vergaarde gegevens een indruk worden verkregen van de omschakeling die in de tweede helft van de jaren 1970 heeft plaatsgevonden. (Zie tabel 1.1).

Bestond in 1975 de omzet van de Coöperatieve Visafslag in Den Oever nog voor 80% uit garnalen, in 1981 en 1982 was dit aandeel nog slechts 20%. Omstreeks 70% van de opbrengst werd toen geleverd door "Noordzeevis", d.w.z. op de Noordzee gevangen rond- en platvis.

Tabel 1.1 Aanvoer en opbrengst in Den Oever en benadering van de totale besomming van de Wieringer kottervloot

Jaar	Totaal Den Oever 1)		Waarvan garnalen 2)		Totale besomming WR-kotters mln.gld.
	mln.kg	mln.gld.	mln.kg	mln.gld.	
1972	2,9	6,3	0,9	3,9	.
1975	2,7	9,4	2,0	7,6	.
1978	2,8	10,2	1,6	7,2	21,8
1979	2,2	8,0	1,1	4,1	21,2
1980	2,6	7,9	0,8	2,8	27,1
1981	5,8	18,6	0,7	3,2	35,6
1982	.	22,3 3)	1,6	4,7	34,7

1) Bron: Jaarverslag, Directie van de Visserijen.

2) Bron: PVV.

3) Voorlopige cijfers Coöp. Afslag Den Oever.

Uit de gegevens in de tabel komt naar voren dat - althans in de laatste vijf jaren - een zeer aanzienlijk deel van de Wieringer vangsten niet op Den Oever wordt aangevoerd. Met name in 1980 werd een dieptepunt bereikt, toen minder dan een derde van de totale besomming via de afslag in Den Oever werd behaald. De omschakeling van garnalen- op rondvisvisserij is hier in belangrijke mate debet aan. Van oudsher is Den Oever vooral een afslag voor garnalen, naast IJsselmeer- en Waddervis. Vangsten van Noordzeevis werden dikwijls elders geveild, meestal in havens dichtbij de visgronden waar het schip voor het weekend werd afgemeerd. De toegankelijkheid van de haven van Den Oever en de prijsverwachtingen speelden en spelen hierbij een rol. Op deze aspecten wordt in de volgende hoofdstukken nader ingegaan.

2. ONTWIKKELINGEN VAN DE VISSERIJHAVENS IN NOORD-NEDERLAND

2.1 Andere belangrijke havens

De belangrijkste thuishavens van de Noord-Nederlandse kottervisserij naast Den Oever hebben elk een eigen karakter. Enkele moeten als een ernstige concurrent van de Wieringer haven met zijn faciliteiten worden beschouwd. Uit de volgende beschrijvingen van de verschillende havens komt dit naar voren.

- Den Helder

Door zijn vooruitgeschoven positie en toegankelijkheid is Den Helder een van de meest gunstig gelegen vissershavens ten opzichte van de door Nederlandse kotters beviste gronden. Niet voor niets heeft zich hier een krachtige kottervloot ontwikkeld die tot de best renderende in Nederland behoort. De Helderse reders - een aanzienlijk deel van de kotters is in bezit van bedrijven met meerdere schepen - lopen dan ook dikwijls voorop bij ontwikkelingen in de kottervloot.

Ondanks deze gunstige situatie is de Helderse vloot niet bijzonder groot. In 1980 werd het aantal kotters van 1972: 38 weer bereikt, daarna is het nog tot 43 toegenomen (zie tabel 2.1). Dit hangt vermoedelijk ook samen met het feit dat de visserij niet de hoofdgebruiker van de Helderse havens is. Naast de activiteiten van de Marine nemen die van de visserij maar een bescheiden plaatsje in. Verder concurreren toenemende offshore activiteiten om de beperkt beschikbare ruimte.

De Gemeentelijke Visafslag is modern en goed geoutilleerd. Na een inzinking als gevolg van toenemende verkopen buiten de afslag volgde een krachtige stijging van de aanvoer, waardoor uitbreiding noodzakelijk werd. Deze is inmiddels gerealiseerd, zodat thans voldoende capaciteit beschikbaar is om ook rondvisaanvoer van enige omvang goed te kunnen verwerken. De aantrekkingskracht van de afslag is daarmee toegenomen. Dit geldt met name voor de Wieringer vissers, die door in Den Helder te markten vaartijd kunnen besparen.

Ook al door de andere nautische activiteiten is Den Helder goed voorzien van diverse toeleveringsbedrijven. Een van de grote kotterwerfen is hier gevestigd met hellingen en (sinds kort) een reparatiedok van 750 ton. De visserij beschikt over een krachtige "Coöperatie" (C.I.V.). Een bijzondere voorziening is de Visserijschool die in het Nautisch College "Noorderhaaks" is opgenomen. Naast een royale toeleverende sector zijn er in Den Helder ook een aantal afnemende bedrijven. Hierbij is een internationaal opererend groothandels- en verwerkingsbedrijf. Naar ruwe schatting wordt ongeveer de helft van de aanvoer aan de afslag door Helderse bedrijven gekocht.

- Oudeschild (Texel)

De Texelse vloot, met Oudeschild als thuishaven, is in omvang vergelijkbaar met die van Den Helder. Ook de ontwikkelingen van de vloot lopen daarmee in grote mate parallel, al blijft globaal gezien de rentabiliteit iets achter bij die van de Helderse kotters.

Het is uitzonderlijk dat een havenplaats met een dergelijke vloot niet over een eigen afslag beschikt. Deze uitzondering is een gevolg van de ligging op een eiland. De extra transportkosten en het met het veer gemoeide extra openthoud zouden concurrentie met bijvoorbeeld Den Helder uitsluiten. Door de nabijheid van Den Helder wordt dit ook niet als een gemis gevoeld. De Texelaars verzorgen daar ongeveer eenderde van de omzet en nemen ook deel aan het bestuur van de Stichting Vislos- en Sorteerregeling. Als gevolg van het toenemend ruimtegebrek werd meer en meer naar IJmuiden uitgeweken, maar dit zal sinds de uitbreiding van de Helderse afslag weer verminderd zijn.

Al is er geen afslag in Oudeschild, er is wel een bloeiende "Coöperatie" en

Tabel 2.1 Verloop van de kottervloot in de Noordelijke havens

	1972	1975	1978	1979	1980	1981	1982 (voorl.)
<u>Den Helder (HD)</u>							
Totaalaantal	38	36	34	34	38	43	43
waarvan: meer dan 80 brt	21	30	27	25	27	29	29
minder dan 301 pk	12	2	4	6	8	8	13
301- 600 pk	11	6	3	3	3	6	3
601-1100 pk	13	14	12	10	9	9	6
meer dan 1100 pk	2	14	15	15	18	20	21
<u>Texel (TX)</u>							
Totaalaantal	39	43	40	37	40	35	39
waarvan: meer dan 80 brt	25	32	28	25	28	28	.
minder dan 301 pk	7	10	11	12	12	8	12
301- 600 pk	14	4	4	2	2	2	2
601-1100 pk	17	13	9	5	2	1	1
meer dan 1100 pk	1	16	16	18	24	24	24
<u>Harlingen (HA + WON)</u>							
Totaalaantal	32	29	18	20	20	21	22
waarvan: meer dan 80 brt	2	1	1	1	3	4	.
minder dan 301 pk	25	26	17	18	17	18	19
301- 600 pk	7	2	-	1	1	1	1
601-1100 pk	-	1	1	1	1	1	1
meer dan 1100 pk	-	-	-	-	1	1	1
<u>Lauwersoog (LO + ZK + OL + WL)</u>							
Totaalaantal	40	35	33	35	39	43	46
waarvan: meer dan 80 brt	2	2	3	3	4	4	.
minder dan 301 pk	38	32	30	31	36	40	43
301- 600 pk	2	2	2	3	1	1	1
601-1100 pk	-	1	1	1	2	2	2
meer dan 1100 pk	-	-	-	-	-	-	-
<u>Wieringen (WR)</u>							
Totaalaantal	51	57	54	56	60	60	63
waarvan: meer dan 80 brt	2	4	5	8	14	16	.
minder dan 301 pk	41	43	36	37	36	35	35
301- 600 pk	10	12	17	17	20	19	21
601-1100 pk	-	2	1	2	4	6	7
meer dan 1100 pk	-	-	-	-	-	-	-

een scheeps-reparatiebedrijf met twee dokken. De Texelse vissers komen dan ook met hun schepen voor het weekend veelal "thuis", al zijn de voorzieningen niet gelijkwaardig aan die in Den Helder, maar meer als op Wieringen. Vishandels- of verwerkingsbedrijven zijn tot nog toe op Texel niet levensvatbaar gebleken.

- Harlingen

Als zeehaven is Harlingen evenals Den Helder aan diep vaarwater gelegen, maar de afstand tot open zee maakt de ligging toch relatief minder gunstig voor de zeevisserij.

De vloot die hier zijn thuishaven heeft - inclusief die uit Makkum (WON) -

schommelt rond de 20 kotters van, op enkele na, minder dan 300 pk. Deze vloot is niet in staat om voor voldoende omzet van de Gemeentelijke Visafslag te zorgen. Bij de bouw hiervan, begin jaren 70, werd uitgegaan van een voortgaande groei en van een toename van het aantal Urker kotters die hun vis in Harlingen zouden willen aanvoeren. Op zich is die verwachting wel uitgekomen, alleen wordt de aangevoerde vis grotendeels naar Urk gebracht om daar verkocht te worden. De afhankelijkheid van kotters uit andere plaatsen plaatst Harlingen in een kwetsbare positie. Al komen er ook wel Wieringer kotters markten, een werkelijke concurrent is het niet.

Zowel de positie als zeehaven als de regelmatige aanwezigheid van flinke aantallen Urker kotters maken dat een uitgebreid pakket aan walvoorzieningen in stand kan worden gehouden. Er zijn enkele werven met hellingen voor reparatie of nieuwbouw - sinds enkele jaren worden hier ook grote vrieshektrawlers gebouwd - en diverse vestigingen of vertegenwoordigingen van motoren- en electronica-fabrikanten.

Met wisselend succes zijn in de loop der jaren in Harlingen visverwerkende bedrijven gevestigd.

- Lauwersoog

Bij de afsluiting van de Lauwerzee werd in 1973 een haven met aanleg- en losmogelijkheden en een afslag ten behoeve van de vissers van Zoutkamp en de Dongeradelen in gebruik gesteld. Deze voorzieningen worden door een interprovinciaal orgaan van Friesland en Groningen beheerd.

Hoewel in aantal vergelijkbaar met de vloten van Den Helder en Texel is van een kleine thuisvloot (LO, ZK, OL, WL) sprake: de scheepjes gaan, evenals in Harlingen, de 300 pk zelden te boven. Een dergelijke vloot kan slechts een bescheiden opgezette afslag levensvatbaar maken.

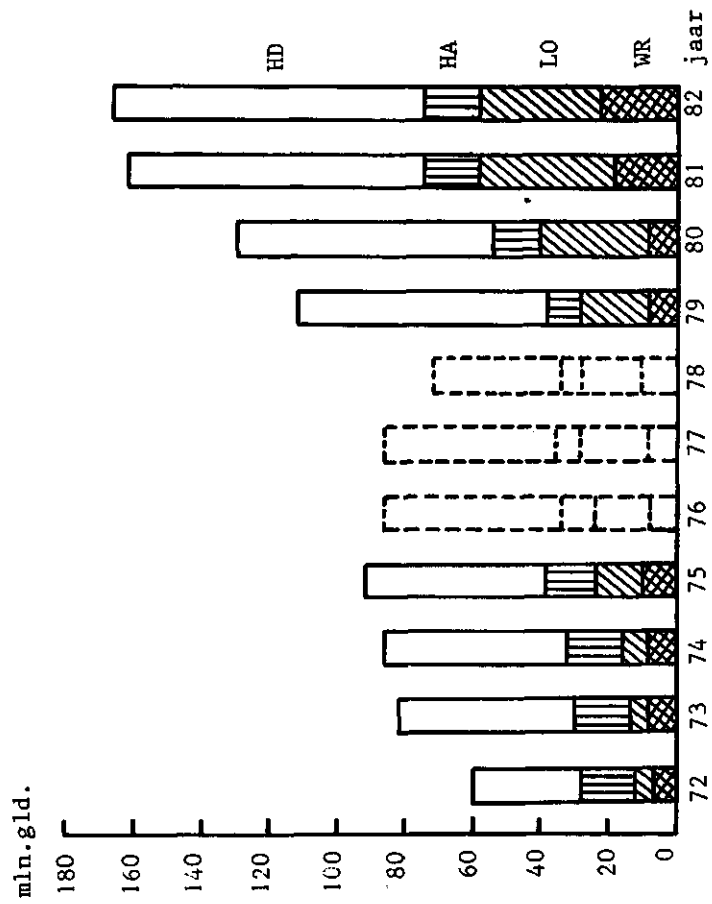
De nabijheid tot de visgronden in de Duitse Bocht en ten Noorden van de Waddeneilanden, met een korte tocht over het Wad en een overigens vrij lastig zeegat, maakten dat al snel de Urker vloot op flinke schaal van de geboden faciliteiten gebruik ging maken, vooral voor verblijf in het weekend en voor overslag van vis. Daarnaast droeg het in Zoutkamp gevestigd zijn van de grootste Nederlandse garnalenhandel ertoe bij dat de afslag kon uitgroeien tot de grootste aanvoerplaats van garnalen. Een actief wervend beleid van de afslagleiding trok bovendien in voornoemde gebieden vissende schepen uit andere plaatsen aan. Daaronder waren, naast de garnalenvissers, vooral ook de op rondvis vissende Wieringers. Ook kwamen in toenemende mate buitenlandse vissers - Denen en Duitsers - naar deze afslag.

Het totaal van activiteiten is uitgegroeid tot een omvang die de oorspronkelijke opzet van de voorzieningen verre te boven gaat. Al jaren kampt men met een ernstig ruimtegebrek, zowel bij lig- en losplaatsen als in de veiling. Na rijp beraad hebben de provincies besloten afslag en haven uit te breiden. De uitbreiding van de afslag is vrijwel gereed, het gereedkomen van de havenuitbreidingen wordt in 1984 voorzien.

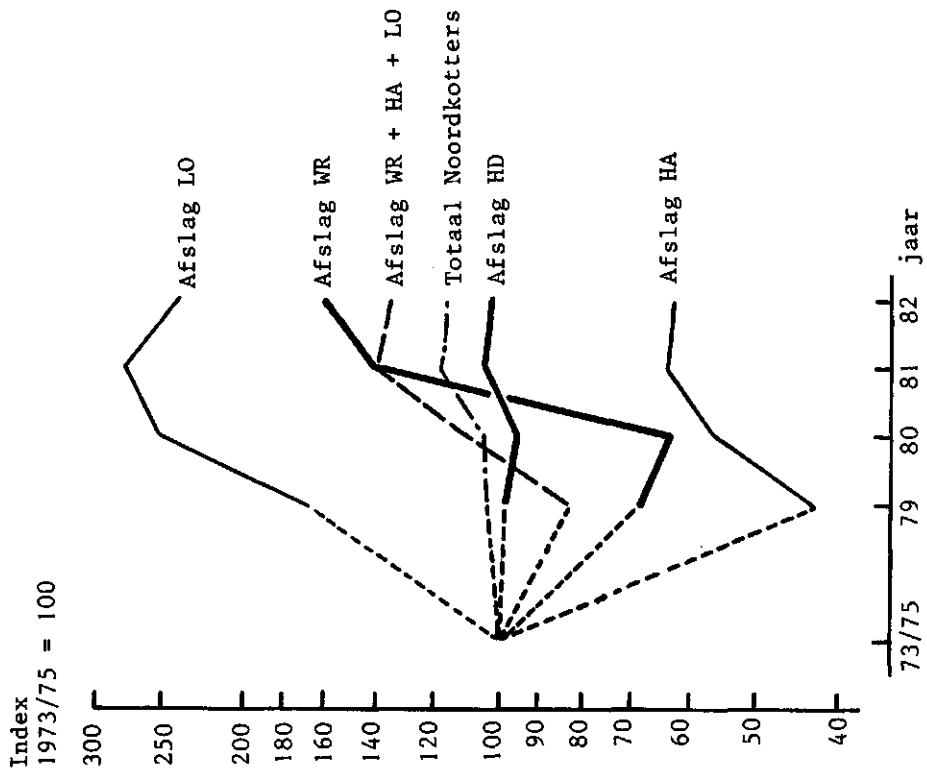
In de uitbreidingsplannen is ook rekening gehouden met de vestiging van een scheepsreparatiebedrijf, waaraan het tot nog toe ontbrak. Ook andere toeleveranciers zijn niet op Lauwersoog gevestigd, maar er is wel een Coöperatieve Inkoop Vereniging (waarbij ook een Wieringer visser in het bestuur zit). Naast genoemde garnalengroothandel in Zoutkamp heeft zich, met de toenemende bloei van de afslag, een handels- en verwerkingsbedrijf van vis en garnalen op Lauwersoog gevestigd.

Lauwersoog moet als de belangrijkste concurrent voor de Wieringer haven en faciliteiten worden beschouwd. De aantrekkingskracht ervan is groot, doordat een groot deel van het jaar de (rondvis- en garnalen-) visserij zich afspeelt in de Duitse Bocht en benoorden de Wadden, waarbij Lauwersoog welhaast natuurlijk als uitvalshaven wordt gekozen. De uitbreiding van de faciliteiten zal, versterkt door de wervende activiteiten van de leiding van de afslag de zuigkracht voor de Wieringer vissers nog vergroten.

Figuur 2.1 Verloop van de omzet van de vier Noordelijke visafslagen: HD, HA, LO, WR (n.b. in '76, '77 en '78 wordt het beeld vertroebeld door verkopen buiten de afslagen)

Figuur 2.2 Index omzet afslagen, 1973/75 = 100, gedefleerd

2.2 Ontwikkelingen in de omzet

In de afgelopen 10 jaar hebben zich in de kottervisserij diverse onstuimige ontwikkelingen voorgedaan. Een krachtige investeringsgolf aan het begin van de jaren 70, bijna samenvallend met de eerste oliecrisis, gevolgd door een sanering, quoteringsperikelen, herstel van rendementen en een nieuwe investeringsgolf, opnieuw samengaand met een krachtige olieprijsstijging, maakten dit decennium tot wellicht een van de woeligste in de visserijgeschiedenis. Die ontwikkelingen zijn niet aan de verschillende Noordelijke vissershavens voorbijgegaan. Doordat zij van plaats tot plaats uiteenliepen zijn veranderingen opgetreden in de onderlinge posities. Positiewisselingen die nog werden versterkt door veranderingen in het visserijpatroon, zoals de teruggang van de garnalenvisserij en de opkomst van de visserij op rondvis.

Een overzicht van het verloop van aanvoer en omzet van vis en garnalen van de vier afslagen in Den Helder, Harlingen, Lauwersoog en Wieringen sinds 1972 is gegeven in bijlage 2.1. Nevenstaande figuur 2.1 is hiervan een samenvatting.

De afslag in Den Helder is duidelijk de grootste van de vier. Aanvoer en omzet stegen hier sinds '72 gestaag, met een onderbreking in de jaren '76 t/m '78 a.g.v. de toenemende verkoop van vis buiten de veiling. Dit was een gevolg van de quoteringsmaatregelen en werd mogelijk gemaakt door de afschaffing van de veilplicht eind '72. Nadat in '78 de gezamenlijke afslagen kans zagen de reden voor dit verschijnsel weg te nemen herstelde de voor alle partijen als gunstiger ervaren verkoop via de afslag zich. De aanvoer in Den Helder bestaat voornamelijk uit platvis, waardoor een relatief hoge gemiddelde prijs wordt behaald.

De Harlinger afslag laat een geheel ander verloop zien. Hier deed zich al van het begin van de beschouwde periode een daling in aanvoer en omzet voor. Na 1978 kwam er echter enig herstel, zodat althans de nominale omzet het oude peil weer bereikte. De reële waarde is echter niet veel meer dan de helft daarvan. Als gevolg van een verschuiving naar de goedkopere rondvis is een verlaging van de reële gemiddelde prijs opgetreden. Op de geschetste gang van zaken heeft de garnalenaanvoer slechts een geringe invloed gehad.

Zoals hiervoor al aangeduid maakte Lauwersoog sinds 1973 een krachtige expansie door. Weliswaar trad van 1977 tot 1979 enige stagnatie op, maar aanvoer en opbrengst namen weer sterk toe in 1980 en 1981, waarna deze in 1982 opnieuw stagneerden. De gang van zaken in die jaren is in belangrijke mate toe te schrijven aan ontwikkelingen in de Wieringer visserij (overgang op rondvis, verschuiving van aanvoer naar Den Oever). De aanvoer en omzet van garnalen vertonen over het geheel genomen geen uitgesproken verloop. Daarmee heeft Lauwersoog enerzijds zijn positie als garnalenhaven versterkt, anderzijds komt naar voren dat de prijsvorming van garnalen te wensen overlaat. De verzevenvoudiging van aanvoer en omzet sinds 1972 is in hoofdzaak tot stand gekomen door de explosieve groei van rondvisaanvoeren.

Bij de Wieringer afslag steeg de omzet tot en met 1978 enigszins, zij het met horten en stoten, maar begon daarna terug te vallen. Stimulerende activiteiten van DETV - de Coöperatieve vereniging die eigenaar is van de afslag - resulteerden in een forse groei van aanvoer en omzet in 1981 en 1982. (In hoofdstuk 4 wordt hierop nader ingegaan). Een duidelijke teruggang van het belang van de garnalenvisserij valt hier sinds 1978 waar te nemen.

De procentuele veranderingen in de omzet van de laatste jaren ten opzichte van de periode 1973-1975 zijn in figuur 2.2 weergegeven. Hieruit blijkt dat - bij een met circa 15% toegenomen totale reële besomming van de Noordvloot - de afslag van Den Helder, met een nagenoeg constante omzet, iets aan belang heeft moeten inboeten. Veel sterker is dit echter het geval met de Harlinger afslag, ondanks het herstel dat de laatste jaren plaatsvond. Hiertegenover staat de afslag van Lauwersoog, die zeer sterk aan belang heeft gewonnen. Maar ook de Wieringer afslag heeft zijn positie na 1980 weer duidelijk verbeterd. Als enige nam hier de omzet in 1982 toe ten opzichte van 1981.

Worden de drie traditionele garnalenhavens bij elkaar geteld, dan blijkt juist daar een flink deel van de omzetstijging van de Noordvloot te zijn gerealiseerd (naast Urk). De teruggang van de drie is in 1982 iets sterker dan van de

Noordvloot als geheel, waaruit op te maken valt dat de terugslag van Lauwersoog niet alleen aan het terugtrekken van de Wieringers naar hun eigen afslag te wijten is. Dat blijkt overigens ook uit de gang van zaken in 1981, toen Lauwersoog "normaal" groeide naast de "explosie" in Wieringen.

2.3 Onderlinge positie

Tegen de achtergrond van het hiervoor besprokene is er voor elk van de vijf belangrijke Noordelijke vissershavens voldoende reden van bestaan. De uiteenlopende ligging ten opzichte van de visgronden, de verscheidenheid aan uitgeoefende visserijen, de grootte van de thuisvloten en de samenstelling en omvang van de aanvoer bieden daarvoor in beginsel een voldoende basis.

Van de vijf - Delfzijl, zonder afslag en thuisvloot van betekenis, blijft hier buiten beschouwing - zijn Den Oever, Lauwersoog en Oudeschild praktisch gespecialiseerde vissershavens. In Den Helder en Harlingen zijn belangrijke andere gebruikers van oudsher in de havens aanwezig. (Mogelijke toegangsproblemen worden daardoor tijdig opgelost). Binnen dit geheel is de positie van Harlingen het zwakst; door het gebruik als loshaven door Urker vissers en de aanwezigheid van andere gebruikers wordt dit echter in belangrijke mate gecompenseerd.

Voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling van de visserij in Noord-Nederland is dat ook haven- en walfaciliteiten steeds voldoende snel aan de eisen destijds worden aangepast. Daarbij is het een economische noodzaak dat die voorzieningen niet alleen voldoende modern, maar ook zo compleet mogelijk zijn. Het ontbreken van bepaalde faciliteiten kan de positie van een vissershaven ernstig uithollen.

In Den Helder en Lauwersoog wordt, mede door een krachtig gemeentelijk, resp. provinciaal beleid, aan deze voorwaarden goed voldaan. In Den Oever - door het aantal inkomende en uitgaande vissersschepen een van de drukste vissershavens van Nederland - is het voorzieningenpeil echter niet optimaal; met name dat van de afslag laat te wensen over. Voor een dergelijke haven is dit verbazingwekkend, temeer daar verbetering van de betreffende faciliteiten betrekkelijk weinig financiële middelen vergt (een nieuwe Eurokotter kost evenveel of meer!). Deze situatie, waar in de hoofdstukken 3 en 4 nader op wordt ingegaan, kan wijzen op gebrek aan inzicht en voldoende krachtig beleid van de plaatselijke vissers en van het gemeentelijk en/of provinciaal bestuur. De analyse in de volgende hoofdstukken geeft voldoende aanleiding tot deze conclusie.

3. INFRASTRUCTUUR VAN DE HAVEN IN DEN OEVER

3.1 Haven

3.1.1 Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van de haven te Den Oever vormt een probleem voor de Wieringer visserij. Voor de afsluiting van de Zuiderzee was de haven bereikbaar via een geul met een minimale diepte van N.A.P.-6.00 m. Na de afsluiting werd de geul door sedimentatie ondieper. In de Zuiderzeewet is voorzien, dat de Staat werken laat uitvoeren voor belangen van o.m. scheepvaart, die door de afsluiting zijn of worden geschaad.

Sinds 1936 is dan ook geregeld baggerwerk verricht. De geul en havens worden op N.A.P.-3.50 m minstens gehouden om een maximale diepgang van 2.80 m - toegestaan in het Politiereglement voor havens, sluizen en bruggen van de Afsluitdijk - mogelijk te maken. In het vorig decennium nam het benodigde baggerwerk sterk toe. Halverwege de zeventiger jaren ondervonden vissersschepen regelmatig hinder van de te ondiep geworden geul.

Om tot verbetering te komen is door de vissersvereniging DETV in 1977 het plan geopperd de havenuitgang naar de spuikom van de uitwateringssluizen te verleggen. Hierdoor zou de toegangsgeul steeds vrijwel op voldoende diepte worden gehouden.

Rijkswaterstaat probeerde aanvankelijk met eenvoudige(r) middelen een oplossing te bereiken. Vergroting van de baggercapaciteit had voor de visserij het effect, dat problemen met de diepte van de geul grotendeels verdwenen. Slechts incidenteel was er sprake van hinderlijke dichtslibbing na stormen. Wel bleef de haven voor grotere kotters niet bij elke waterstand toegankelijk, maar dit wordt niet als een ernstig bezwaar gevoeld.

De jaarlijkse kosten van het baggeren - ca. 1,8 mln. gld. per jaar - waren echter niet gering. Hierdoor is RWS naar een meer structurele oplossing gaan zoeken. In een onlangs aan DETV ter inzage gekomen rapport werd een gewijzigde versie van het destijds ingediende plan als beste oplossing gepresenteerd. De kosten van dit plan worden geraamd op 2,6 mln. gld., waardoor het jaarlijkse onderhoudsbaggerwerk naar verwachting tot 0,8 mln. gld. kan worden teruggebracht. Dit betekent, dat de investering in ca. 3 jaren kan worden terugverdiend. Mede door het algemeen gebrek aan middelen is de besluitvorming echter nog niet afgerond, zodat op uitvoering van het plan nog moet worden gewacht.

Hoewel ook met dit plan de toegang tot de haven niet voor alle schepen onder alle omstandigheden mogelijk wordt, lijkt het althans de garantie te bieden dat de aangegeven diepte ook steeds beschikbaar is.

3.1.2 Ligcapaciteit

De ligcapaciteit van de haven in Den Oever biedt ook tot op zekere hoogte problemen. De bruto beschikbare kadelenkte bedraagt slechts ca. 1 km. Dat biedt voor de geregistreeerde vloot van ca. 90 Noordzee- en garnalenkotters, mossel- en kokkelschepen en IJsselmeer- en Waddenvissers, alsmede een 20-tal sportvisboten theoretisch minder dan 10 m ruimte per schip. De kottervloot is echter zelden of nooit geheel binnen, maar tot twee derde daarvan komt regelmatig voor.

Het probleem van de beschikbare ligruimte is echter door meer redenen nijpend. Enerzijds is niet alle kadelenkte beschikbaar door de noodzakelijke ruimte die door de machinefabrieken in beslag wordt genomen en voor de Coöperatieve Inkoop Vereniging is gereserveerd. Anderzijds zijn nog niet alle gebruikers genoemd. Naast enkele plaatselijke mosselvisseren komen ook veel overnachtingen voor door Zeeuwse mosselaars. Verder zoekt baggermaterieel en een enkel binnenvaartschip een plaats in de haven. Dan zijn er nog enkele schepen van de Directie van de Visserijen en van Rijkswaterstaat gestationeerd en ten slotte doet in het zomerseizoen een toenemend aantal jachten de haven van Den Oever aan, ook

om te overnachten. Bij deze opsomming van gebruikers is de Koninklijke Marine niet genoemd, die van de algemeen toegankelijke kades geen gebruik maakt, maar over een eigen kade en terrein beschikt.

Het toenemende beslag op de ligcapaciteit - door de toenemende lengte van de kotters, maar vooral door de uitbreidende sportvisserij en het toenemend aantal jachten - leidde inderdaad wel eens tot onderlinge problemen. Sinds echter de beschikbare kaderuimte is toegewezen aan de diverse categorieën van gebruikers, behoren deze problemen in hoofdzaak tot het verleden. Vooral de verdeling van de ruimte tussen kotters en schepen voor de sportvisserij, alsmede de verwijzing van vaartuigen voor de schelpdierencultures naar de overkant, aan de havendam, blijkt goed te functioneren.

Deze oplossing houdt niet in, dat de beschikbare ligruimte daardoor voldoende is. Kotters zowel als boten voor de sportvisserij moeten al gauw drie dik liggen. Zolang op de schepen geen werkzaamheden behoeven te worden uitgevoerd, is dit weinig bezwaarlijk. Overigens is het mogelijk het achterschip naar de wal af te meren en het vistuig over het ruime haventerrein uit te leggen. Dit betekent dat 3 à 4 kotters naast elkaar kunnen liggen voor één lengte.

Er is wel eens voor gepleit met behulp van meerpalen vaste "ligboxen" voor de kotters te scheppen, waarbij de kotter haaks op de wal wordt afgemeerd. RWS is voor deze oplossing echter niet geporteerd. Bovendien zou de uitvoering beperkt zijn tot ca. 200 meter van de Noorderhaven tussen de bedrijven van Laan en Kooy en de C.I.V., waar op deze wijze 30 kotters kunnen worden afgemeerd. Het gevolg hiervan zou zijn, dat een deel van de sportvisserij naar de Vissershaven moet worden verplaatst. De belangstelling voor een dergelijke oplossing zou echter aan het afnemen zijn.

3.2 Walfaciliteiten

3.2.1 Toeleverende bedrijven

In Den Oever zijn twee machinefabrieken gevestigd, die zich in hoofdzaak met visserij bezighouden.

Machinefabriek Luyt is in staat vrijwel al het normaal voorkomende onderhouds- en reparatiewerk aan vissersschepen te verrichten. Ook is men in staat nieuwe kotters af te bouwen op dezelfde wijze als b.v. Maaskant, Padmos en Hoekman. Het bedrijf telt ca. 35 werknemers en men schat dat de activiteiten voor ca. drie vierde de Wieringer visserij betreffen.

Van oorsprong is Luyt een lierenfabriek. Ook nu nog is een belangrijk deel van de capaciteit bestemd voor levering van grote lieren aan visserij, baggerbedrijf en offshore. Het bedrijf heeft een groot aandeel gehad in de aanpassing van de Wieringer vloot aan de spanzegen-visserij door installatie van nettenrollen. Het bedrijf heeft in de lierenbouw een specialisme ontwikkeld in hydraulische aandrijvingen en een groot deel van de Wieringer vloot is daarvan voorzien, waar elders nog meestal elektrische of mechanische aandrijvingen voorkomen. Ook is de laatste jaren de verwerking van RVS (roestvrijstaal) en aluminium uitgebreid, waarvoor speciale lasapparatuur is aangeschaft.

Het bedrijf beschikt over 2 dokken of beter gezegd schepenliften van eigen fabricage. De grootste heeft een hefvermogen van 500 ton, voldoende voor alle behalve de grootste Nederlandse kotters (die er echter ook i.v.m. de havendiepte niet kunnen komen). Hiermee kan snel en goedkoop een vaartuig droog worden gezet, niet voor uitgebreide reparaties, maar vooral voor "knippen en scheren", klein onderhouds- en reparatiewerk aan de huid en roer- en schroefreparaties.

Het bedrijf ziet geen zware concurrentie in de markt, omdat de vraag naar vooral snelle reparaties groter is dan het aanbod. Voor het leveren van snel werk zouden de echte dokken van Harlingen en Texel wat minder geschikt zijn, hetgeen nog meer zou gelden voor de scheepshelling in Harlingen, terwijl Lauwersoog in dit opzicht nog geen faciliteiten kan bieden. De leiding verwacht een positief effect van de verbetering van de haventoeegang, evenals van de uitbreiding of vernieuwing van de afslag.

Smederij Laan & Kooy is een onderdeel van een groter bedrijf, waarvan het handelsbedrijf o.m. de vertegenwoordiging van Scania motoren heeft. Het bedrijf met 8 à 10 werknemers is gevestigd op de plaats van een oude Wieringer scheepswerf. Het bedrijf heeft afgezien van een schepenlift ongeveer dezelfde mogelijkheden als Luyt, alleen op kleinere schaal. Het richt zich dan ook wat meer op kleinere kotters en b.v. ook op de fabricage van buizen en sleden voor boomkortuigen. Ook worden er aluminium stuurhuizen gebouwd. Tussen beide bedrijven is eerder sprake van samenwerking dan van concurrentie; men besteedt dan ook vrij geregeld werk bij elkaar uit.

De belangrijkste toeleverancier voor visserijbenodigheden is de plaatselijke Coöperatieve Inkoopvereniging voor de visserij (C.I.V.). Enige tijd geleden is hierin het particuliere bedrijf voor de levering van scheepsbenodigheden Van Kalsbeek opgenomen. De Coöperatie heeft thans 7 personen in dienst. Met de overname heeft de Coöperatie ook een flink stuk nieuwe know-how verkregen. De Coöperatie kan thans b.v. staaldraad splitsen en beschikken over goede staal-draadklemmachines. De indruk bestaat, dat de Wieringer vissers vrijwel al hun benodigheden bij de Coöperatie betrekken, ook al komen zij niet geregeld in de eigen haven.

De C.I.V. is de enige olieleverancier voor de visserij in Den Oever met een eigen olieopslagplaats en pompen op het haventerrein. Om in het weekend gedrang bij de pomp te vermijden, wordt tijdens deze dagen een olieboot uit Den Helder gecharterd.

De omzet bedroeg in 1982 ca. 11,8 miljoen gulden, waarvan ca. 8 miljoen gasolie. Watersportartikelen vormen een klein deel van de omzet. De totale omzet beslaat vermoedelijk ongeveer de helft van de non-factorkosten van de kottervloot van Wieringen.

In Den Oever zijn geen vestigingen van leveranciers van electronica. Wel is er een tweetal electrotechnische installateurs, waarvan er één sterk op de visserij is gericht.

Voorts zijn er nog een tweetal aannemers/scheepstimmerbedrijven en een schildersbedrijf, die vrij veel werk in de visserij hebben. Overigens schilderen Wieringer vissers meestal zelf.

De totale werkgelegenheid kan op 5 à 6 personen worden geschat.

De middenstand is in Den Oever in vergelijking met andere gemeenten van dezelfde orde van grootte en met dezelfde functies uitgebreid aanwezig. In Den Oever met ruim 3000 inwoners zijn gevestigd: 3 slagers, 2 bakkers, 2 groente-handelaren, 2 zelfbedieningszaken en 1 drogisterij. De middenstand is vermoedelijk gedeeltelijk gebaseerd op het toerisme. Het lijkt echter zeer waarschijnlijk, dat de aantrekkingskracht van Den Oever als vestigingsplaats in sterke mate wordt bepaald door de visserij-activiteiten. Het lijkt dan ook gerechtvaardigd enkele arbeidsplaatsen in deze sector aan de visserij toe te rekenen.

Overziet men alle toeleverende bedrijven te zamen, dan kan daarbij het aantal arbeidsplaatsen, dat afhankelijk is van de Wieringer visserij, op circa 50 personen worden gesteld.

3.2.2 Afnemende bedrijven

Op Wieringen zijn slechts twee bedrijven gevestigd die tot de afnemende sector behoren, nl. de Coöperatieve Visafslag en het transportbedrijf Kaan. Het indertijd opgerichte vrieshuis Monnikendam is elders gevestigd, terwijl ook het veel besproken pelcentrum voor garnalen nooit tot stand is gekomen.

Aan de problematiek van de Coöperatieve Visafslag zal nog een afzonderlijk hoofdstuk worden gewijd. De Afslag heeft 6½ vaste arbeidskrachten in dienst en biedt verder werk aan een aantal los-vaste visverpakkers voor het sorteren en wegen van de vis. In 1982 stonden maximaal ca. 50 personen op de loonlijst, maar bij redelijke aanvoer zijn er ca. 20 à 25 nodig. Dit komt ongeveer overeen

met 10 volledige arbeidsplaatsen. Voorts is in Den Oever een agent van het PVV aangesteld, die kantoor houdt in de Visafslag.

Het tweede, belangrijke bedrijf in de afzetsfeer is het gecombineerde transport- en vishandelsbedrijf Kaan. Dit oorspronkelijk geheel op transport gerichte bedrijf uit Hippolytushoef is enige jaren geleden begonnen met het transport van vis van havens elders naar Den Oever met een daartoe aangekochte, geïsoleerde vrachtwagen. Al spoedig bleek men meer capaciteit te kunnen inzetten. Bij de expansie werd het plaatselijke handelsbedrijf Kaleveld in goed overleg overgenomen.

Het bedrijf heeft thans 6 vrachtwagen(combinatie)s voor vistransport in dienst, alsmede een vorkheftruck voor laden en lossen. De transportmiddelen doen ook dienst om een flink deel van de naar de afslag gebrachte of door vaartuigen aangevoerde vis verder naar groothandelaren en verwerkers in IJmuiden, Urk, Volendam en Spakenburg te brengen. In het bedrijf zijn op dit moment circa 6 personen volledig met activiteiten in de vissector bezet.

Voor de toekomst wordt niet uitgesloten, dat ook de opslag en verwerking van vis en garnalen ter hand wordt genomen. Een aanzet in deze richting is het plaatsen van een moderne fileertafel om voor enkele klanten wat vis te kunnen snijden. Het bedrijf staat uiteraard zeer positief ten opzichte van de verbetering van de outillage van de afslag.

Naast dit, toch grotendeels als commissionair handelende bedrijf zijn er nog enkele commissionairs. Naar schatting is een 4-tal gezinnen hiervan afhankelijk.

De overige groothandelaren zijn grotendeels afkomstig uit Volendam en andere plaatsen. De indruk bestaat, dat met de aanvoer van meer vis, waardoor minder de nadruk op de aanvoer van garnalen is komen te liggen, het totale aantal handelaren en commissionairs is toegenomen. Bij een redelijke aanvoer zijn er thans vaak 10 handelaren aanwezig. Aangezien men per groothandelsbedrijf soms met twee personen opereert, zitten de banken in de afslag aardig vol.

In totaal wordt geschat dat in de afnemende bedrijven tenminste circa 27 personen op Wieringen werkzaam zijn.

3.2.3 Dienstensector

Een aantal bedrijven op Wieringen in de dienstensector - met name in de financieel-economische sector - zijn in mindere of meerdere mate van de visserij afhankelijk. Dit betreft o.m. bedrijven in de sfeer van het bank- en verzekeringswezen, alsmede administratiekantoren.

Naar globale taxatie kan het totale aantal van de visserij afhankelijke arbeidsplaatsen worden geschat op ca. 12 personen.

3.3 Betekenis toeleverende en afnemende bedrijven

Overziet men de toenemende en afnemende bedrijven naar functie, dan bezit Den Oever een rijk geschakeerd aantal bedrijven. Deze voorzien te zamen in een aantal walfaciliteiten, die een goede ondersteuning vormen van de veelzijdige Wieringse visserij. Voor zover niet door toeleverende of afnemende bedrijven ter plaatse in walfaciliteiten wordt voorzien, geschiedt dit vanuit andere plaatsen, zoals Den Helder en Volendam.

Voor een visserijhaven met een zo gevarieerde aanvoer als Den Oever zou enige versterking van de afnemende bedrijven te wensen zijn. Dit is alleen mogelijk indien de aanvoer in Den Oever op een redelijk niveau blijft gehandhaafd.

In totaal levert naar schatting de toeleverende en afnemende sector een aantal volledige arbeidsplaatsen van ca. 90 op, ruim 5% van de Wieringer beroepsbevolking.

4. DE COÖPERATIEVE VISAFSLAG

4.1 Huidige situatie en mogelijke verbeteringen

De Visafslag in Den Oever is de enige afslag voor de zee- en kustvisserij, die als coöperatie eigendom is van de vissers. Alle overige afslagen zijn eigendom van hogere of lagere overheden.

De afslag is aan het einde van de veertiger jaren opgezet voor het veilen van IJsselmeervis (vooral paling) en garnalen uit de Wadden- en Noordzee. Lange tijd heeft het gebouw uitstekend voldaan: voldoende ruimte en goed toegankelijk.

Aan het einde van de zeventiger jaren, na een recordomzet van 10 miljoen gulden, moest een teruggang worden geaccepteerd als gevolg van de overgang van een deel van de vissers van de garnalenvisserij op de rondvisvisserij. Men was niet gewoon grote partijen vis in Den Oever aan te voeren en de afslag was daarvoor ook onvoldoende geoutilleerd. Dit leidde tot een exploitatieverlies in 1980 van ca. 45.000 gulden.

Al in de loop van 1980 werd actie ondernomen om verder afglijden te voorkomen, o.a. door de leden-vissers op te roepen vis naar Den Oever te brengen. Hiervoor werd het kistenbestand sterk uitgebreid, kistenzolders aangebracht en sorteertafels aangeschaft. In 1981 werden opnieuw ca. 4.000 viskisten bijgekocht. Voorts werden sorteertafels aangeschaft, alsmede weegschalen voor het nauwkeuriger wegen van de kisten met vis.

De actie had succes; in 1981 verdubbelde de omzet tot 16,9 miljoen gulden. De omzet van Noordzeevis steeg met ruim 8,5 miljoen gulden tot 12 miljoen gulden. In 1982 zette de stijgende lijn zich voort met een omzet van 22,3 miljoen gulden, waarvan 15,5 miljoen Noordzeevis. Naar schatting werd ca. 60% van de besomming van de Wieringer kottervloot naar de afslag in Den Oever gebracht.

De sterk toegenomen aanvoer had tot gevolg, dat het ruimtegebrek in de afslag groter werd. Een tijdelijke oplossing werd gevonden in de huur van een tent van 20 x 15 m, welke tegen de zijkant van het afslaggebouw werd geplaatst. Deze oppervlakte kwam geheel beschikbaar voor sorteren, wegen en opstellen van de vis. Van de afslag (40 x 20 m) wordt een belangrijk deel van de oppervlakte in beslag genomen door kantoren, kopersbanken, koelcellen, kistenspoelmachine, chloorbakken en garnalensorteermachine. In totaal is minder dan de helft beschikbaar voor te verkopen vis, welke ruimte nog iets beperkt wordt door het noodzakelijk gebruik van vorkheftrucks.

Niet alleen t.a.v. de vis ontstond een gebrek aan ruimte. De grotere aanvoer bracht ook meer mensen in de afslag, o.a. meer "vispakkers" (w.o. relatief veel vrouwen) en meer handelaren. Een en ander leidde ertoe, dat de beschikbare accommodatie niet langer aan de eisen voldeed. Afgezien van het ruimtegebrek voor de directe verwerking en verhandeling van vis waren er gebreken in de conditionering van de temperatuur, in de noodzakelijke rust in de mijnzaal, in de ruimte van de "kantine", alsmede onvoldoende toilet- en wasgelegenheid.

Aanvankelijk zocht men nog de oplossing van de problemen in een beperkte uitbreiding en modernisering van het bestaande gebouw. Later helde men over naar totale nieuwbouw om hiermede alle problemen te kunnen oplossen. Eind 1982 werd hiertoe in een ledenvergadering in beginsel besloten.

Een samenloop van omstandigheden stond een vlotte uitvoering van de uitgewerkte plannen in de weg, zoals onder meer:

- Het teruglopen van de rondvisaanvoer, reeds in 1982 begonnen (aanvankelijk nog opgevangen door subsidies op het transport van elders aangekochte vis; transport Lauwersoog - Den Oever kost f 2,60 per kist, d.i. ca. 6,5 cent per kg vis).
- De financiering van de nieuwbouw leverde problemen op, mede door de wijzigingen in de aansprakelijkheid van de leden (van onbeperkte tot beperkte aansprakelijkheid). Hierdoor is door de leden tot dusverre ongeveer slechts de helft

van het totale bedrag aan aansprakelijkheid (1,66 miljoen) getekend. In het bijzonder bij de eigenaars van grotere kotters met een max. aansprakelijkheid van 25.000 gulden bestaan weerstanden om deze verplichting aan te gaan.

Geconstateerd moet worden dat het aanvankelijke enthousiasme voor nieuwbouw sterk is gedaald. Oorzaak hiervan is mede, dat de aanvoer en omzet in 1983 verder is teruggelopen. Op basis van het eerste halfjaar zou 1983 een omzet van 18 miljoen te zien geven. Daarbij moet in aanmerking worden genomen, dat er nog steeds een subsidie van 50% voor het transport van elders aangevoerde vis bestaat. Voor de financiering hiervan is de retributie van 3 op 4% gebracht.

Op de in juni jl. gehouden ledenvergadering van D.E.T.V. is naar voren gekomen, dat meer leden voor verbouw en modernisering van het oude gebouw waren dan voor volledige nieuwbouw. Er zal nu een verbouwingsplan worden uitgewerkt.

In ieder geval staat vast, dat de huidige situatie niet langer kan voortduren en dat een efficiënte verwerking van de toegenomen visaanvoer in het oude gebouw met de tijdelijke uitbreiding niet mogelijk is. Voor het huidige niveau van aanvoer en dat van 1981 is het gebouw van de afslag duidelijk te klein en te verouderd, waardoor in vele opzichten de verwerking en verhandeling van de vis minder optimaal is dan voor een vlotte gang van zaken wenselijk is. Deze onvolkomenheden wekken irritaties op bij individuele aanvoerders en handelaren. Ook de Arbeidsinspectie heeft de tekortkomingen in de voorzieningen alleen op tijdelijke basis geaccepteerd.

Het is niet persé noodzakelijk, dat in de thuishaven van de vissersschepen een afslag aanwezig is. Hierbij kan men o.m. wijzen op de situatie op Texel, waar de schepen in Den Helder of elders hun vis aanvoeren. Voor de grote vloot van Wieringer vaartuigen met een gevarieerde aanvoer lijkt echter een goed geoutilleerde afslag een noodzakelijke walfaciliteit, evenals voldoende faciliteiten in de sfeer van toeleverende en afnemende bedrijven.

Het is allezins aannemelijk, dat de visaanvoer in Den Oever zich kan handhaven en niet zal terugvallen tot het niveau van het begin van de jaren zeventig. Hiervan uitgaande bestaan er slechts twee alternatieven, die op hun financiële consequenties moeten worden gezien, nl. nieuwbouw of uitbreiding en modernisering van de bestaande afslag. Door één van deze mogelijkheden te realiseren kunnen de visserij-activiteiten op Wieringen gehandhaafd blijven of zelfs verbeterd worden. De ligging ten opzichte van handelscentra als IJmuiden, Den Helder, Volendam en Spakenburg is gunstig. Verbetering van de afslagaccommodatie in Den Oever biedt eventueel ook mogelijkheden voor de vestiging van één of meer groothandels- en/of verwerkingsbedrijven.

4.2 Financiële consequenties van nieuwbouw en verbouw

4.2.1 Nieuwbouw

Nieuwbouwplannen behelzen de bouw van een geheel nieuwe veilinghal met alle benodigde voorzieningen van 75 x 20 m op het haventerrein. De bouwkosten van de complete oplevering zijn begroot op 2,12 miljoen gulden. Aangezien de Visafslag zelf zeer weinig eigen vermogen heeft - de winsten zijn grotendeels op de ledenrekeningen bijgeschreven - zou deze investering geheel moeten worden gefinancierd met een lening. Van de RABO is een lening te verkrijgen tegen gunstige voorwaarden, mits een gemeentegarantie wordt verstrekt. Daartoe heeft de gemeente inmiddels besloten, doch slechts tot een bedrag van 500.000 gulden; de rest zou dan door de DETV-leden gegarandeerd moeten worden. Dit laatste is nog niet in kannen en kruiken. Overigens zijn toestemmingen en vergunningen geheel rond.

Door accountantskantoor De Groote is een exploitatiebegroting gemaakt uitgaande van een omzet van 25 miljoen gulden, welke resulteert in een saldo van ruim 270.000 gulden ten behoeve van aflossingen en afschrijvingen. Daarbij is uitgegaan van een vergoeding van de helft van de vrachtkosten voor vis die van elders (Lauwersoog) wordt aangebracht bij een gelijktijdige verhoging van de retributie van 3 tot 4%.

Een omzet van 25 miljoen gulden lijkt nogal optimistisch gesteld. Als de totale besomming van de Wieringer vloot in 1982 getaxeerd kan worden op rond

35 miljoen gulden, is die van de zee- en garnalenvisserij - na aftrek van 1,7 miljoen voor IJsselmeer- en Waddenvisserij - te stellen op 33,3 miljoen. Een omzet van 25 miljoen minus 1,7 miljoen geeft voor garnalen- en zeevisserij 23,3 miljoen, dat is rond 70% van de besomming van de overeenkomstige vloot. Uiteraard is niet in te schatten hoe de besomming zich in de (nabije) toekomst zal ontwikkelen, maar een stijging tot 43 miljoen waarvan dan 60% op de Wieringer afslag wordt aangevoerd, lijkt niet aannemelijk.

Op grond van de aanvullende berekeningen kan in het geval van nieuwbouw worden geschat dat een omzet in het eerste jaar van 23,2 miljoen voldoende zou zijn voor het bedrijfseconomisch op de nullijn draaien van de afslag; dan zijn dus rente en afschrijving volledig verdiend. Omdat de aflossingen enigszins meer zijn dan de afschrijvingen is voor een sluitende exploitatie op kasbasis in het beginjaar een omzet van 24,5 miljoen nodig, dus ongeveer het eerdergenoemde bedrag. (Voor de berekeningen wordt verwezen naar bijlage 4.1).

Met het aflossen van de leningen vermindert de rentelast, zodat met het verstrijken der jaren geleidelijk kleinere omzetten volstaan om financieel rond te draaien. Zouden de financiers toelaten dat aanvankelijk niet steeds de volledige aflossingen worden betaald dan opent dit het perspectief dat ook iets lagere omzetten nog voldoende zijn om op den duur aan de financiële verplichtingen te voldoen. In figuur 4.1 worden daarvoor enkele mogelijkheden aangeduid. Naast het schuldenverloop bij volledige aflossing wordt het verloop gegeven bij lagere omzetten dan de voor volledige aflossing in het beginjaar noodzakelijke. Ook is een verloop geschetst voor het geval het aanvankelijke enthousiasme wat wegebt, maar de omzetten later weer bijtrekken. Bij een dergelijk verloop en ook als constant 22 miljoen gulden (excl. inflatie) zou worden omgezet, worden de normale aflossingen binnen 15 jaar ingehaald. Zelfs met een vaste omzet van 21 miljoen gulden (excl. inflatie) zou nog voor het eind van de looptijd van de lening het aflossingsschema kunnen worden ingehaald. Een dergelijke vorm van aflossing vindt plaats als over de looptijd van de lening vaste bedragen voor rente en aflossing te zamen ("annuïteiten") worden betaald. In dit geval zou voor een annuïteitenlening een omzet van tussen 21 en 22 miljoen gulden nodig zijn.

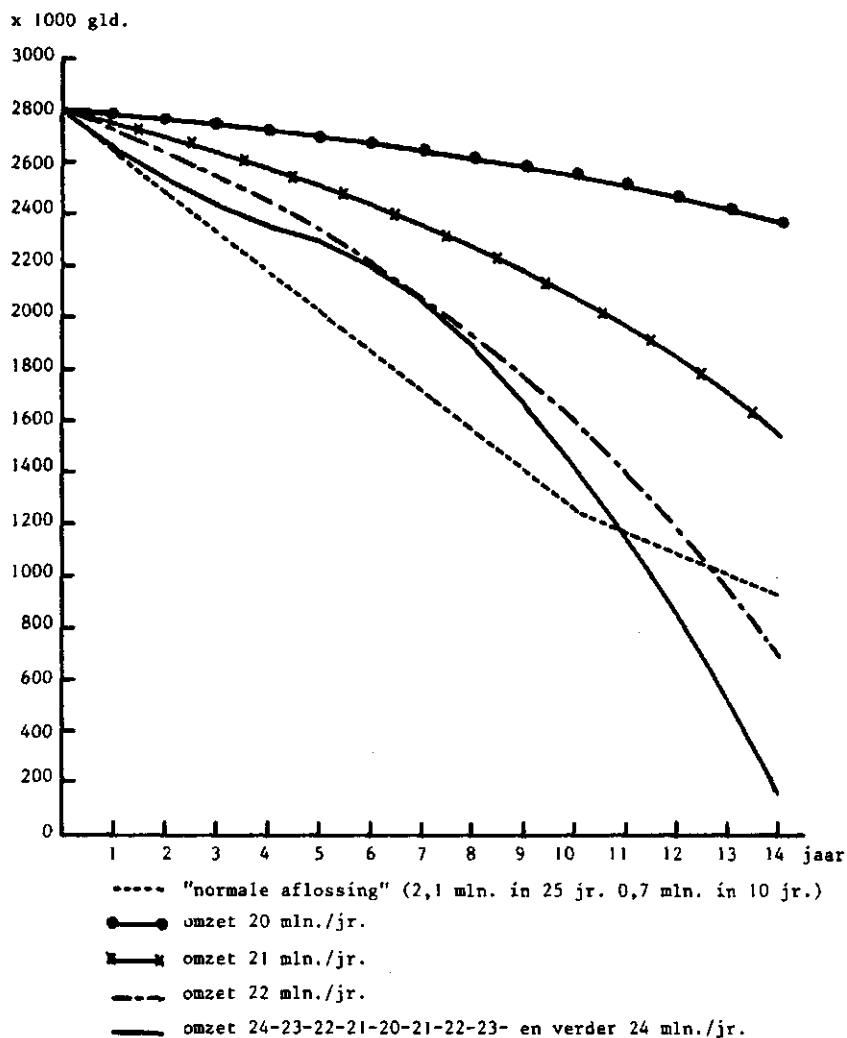
4.2.2 Verbouw

Het verbouw- en moderniseringsplan berust op een uitbreiding van de bestaande afslag met een nieuwe hal langs de kade aan de kop van het bestaande afslaggebouw. Naar de huidige ideeën zou deze uitbreiding een oppervlakte van 40 x 18 m opleveren. Afgezien van koelcellen aan het eind naast de oude afslag met daarboven kantoren, etc. is deze ruimte geheel voor vis beschikbaar. Daarnaast zou de oude afslag worden gemoderniseerd, waardoor er o.a. kantoorruimte ter beschikking van de handel komt en de mijnzaal omsloten wordt. Dit oude gedeelte zou dan in gebruik blijven voor garnalen en IJsselmeer- en Wadvis. Hierbij wordt er aan herinnerd dat de handel bij de koop van aal het produkt rechtstreeks wil kunnen zien in tegenstelling tot de handel in zeevis, waarbij een inspectie vooraf voldoende is.

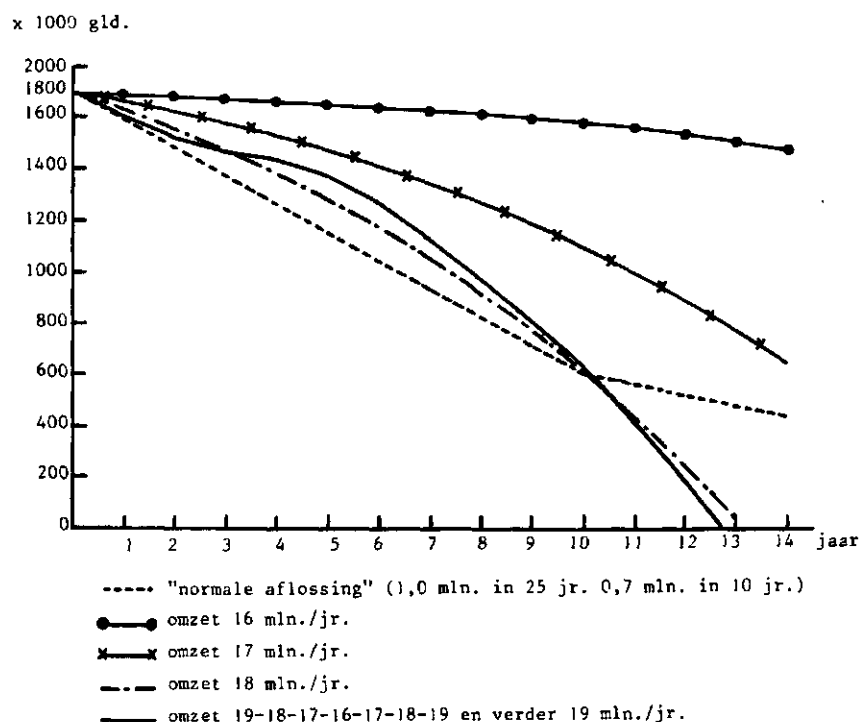
Een zeer voorlopige schatting van de kosten van dit plan levert een investering op van rond 1 miljoen gulden uitgaande van oorspronkelijke schattingen voordat de nieuwbouwplannen ter tafel kwamen. De benodigde omzet in het eerste jaar om dit project rond te kunnen draaien zou naar schatting 18,2 miljoen gulden zijn. Om op kasbasis quitte te spelen zou de omzet in feite 19,3 miljoen moeten bedragen. Wederom rekening houdend met 1,7 miljoen omzet uit IJsselmeer- en Waddenvisserij zou een en ander 53% van de totale garnalen- en zeevisbesomming van de Wieringers betekenen. De verwachte omzet in 1983 zou dus ten naaste bij dit plan kostendekkend kunnen maken. (Voor de berekening zie bijlage 4.1).

Ook in het geval van verbouw geldt wat bij nieuwbouw is aangeduid. Als de bank(en) genoegen nemen met aanvankelijk tekortschietende en later inhalende aflossingen, zouden lagere omzetten dan genoemde kunnen volstaan. Soortgelijke voorbeelden als bij nieuwbouw laat figuur 4.2 zien. Bij een constante omzet van 18 miljoen (excl. inflatie) kunnen al na 13 jaar de leningen (nagenoeg) zijn afgelost. Ook met 17 miljoen omzet lijkt aflossing binnen de looptijd van 25 jaar nog goed mogelijk.

Figuur 4.1 Nieuwbouw afslag Den Oever; saldo schuld bij verschillende veronderstelde omzetniveaus (prijspeil 1983)

Figuur 4.2 Verbouw afslag Den Oever; saldo schuld bij verschillende veronderstelde omzetniveaus (prijspeil 1983)

Duidelijk blijkt dat elke miljoen gulden extra omzet het betalen van rente en aflossingen van de bestaande en nog af te sluiten leningen sterk vergemakkelijkt. Hier staat tegenover dat de benodigde omzet nogal gevoelig is voor kostenstijgingen: elke 30.000 gulden hogere kosten vergt vrijwel één miljoen gulden extra omzet om rond te draaien (dat geldt zowel bij nieuwbouw als bij verbouw). Indien bijvoorbeeld de personeelskosten door het aantrekken van een goed gesalarieerde directeur zouden stijgen, dient hiermee rekening te worden gehouden. (Maar zo'n directeur zou zich ook weer voor een deel terug kunnen verdienen door een efficiënter beheer; b.v. ten aanzien van het beheer van de kisten moet wel iets bereikt kunnen worden).

4.2.3 Realisering van de plannen

Voor de realisering van een der plannen is allereerst de medewerking en het enthousiasme van de leden van DETV nodig. Indien men onvoldoende bereid is om de vis op de eigen afslag aan te voeren heeft geen van beide plannen kans van slagen. Daarbij moet worden gewezen op de verhoogde retributie ten einde door subsidiëring van transportkosten een deel van de omzet naar Den Oever te krijgen. De reactie van een deel van de vissers is: "Zet neer die afslag, dan komt de rest vanzelf". Anderen staan uiterst sceptisch tegenover de plannen of zelfs uitgesproken negatief. De indruk bestaat dat velen tot voorzichtigheid zijn geneigd, doch waarschijnlijk wel bereid zijn om in een gemoderniseerde grotere afslag te markten.

De hoofdbezwaren tegen het aanvoeren in Den Oever zijn de transportkosten (vanuit Lauwersoog f 2,60 per kist, d.w.z. ca. 1000 gld. per span per week) en het havengeld in Lauwersoog (60 à 80 gld. per week, echter niet verschuldigd indien in Lauwersoog wordt verkocht!). Een goede markt met gunstige prijsvorming kan dergelijke in wezen kleine bedragen gemakkelijk goedmaken. In 1982 waren de prijzen in Den Oever regelmatig hoger dan in Lauwersoog en vaak ook hoger dan in Den Helder. Het is dan ook de vraag of een bijdrage in de transportkosten werkelijk nodig is: een groot deel van de handel zou dezelfde kosten moeten maken en dit zal in de prijs verrekend kunnen worden. Als stimulans om de vis in de eigen afslag te krijgen is dit hier toch eigenlijk op coöperatieve wijze (1% extra retributie) opgelost.

Tussen de afslagen van Lauwersoog en Den Oever bestaat een zekere rivaliteit om de vis zoveel mogelijk de eigen afslag te laten passeren. De afslag van Lauwersoog zonder een thuisvloot van enige betekenis heeft kans gezien jaarlijks tot een hogere omzet te komen, hetgeen nu weer leidt tot een vergroting van de afslag. Dit is mede te danken aan de staf van de afslag te Lauwersoog, die voortdurend wervende activiteiten heeft bedreven onder potentiële aanvoerders en erin is geslaagd de afslag efficiënt te beheren.

Bij de realisering van de nieuwbouw of verbouw in Den Oever is het zaak ook aan versterking van het management van de coöperatieve afslag te denken. Ook al berust de afslag op coöperatieve basis dan zijn zowel de aanvoer als de verwerkende bedrijven en de groothandel gediend met een bedrijfsleiding, die de afslag efficiënt weet te leiden en in eigen huis orde op zaken weet te stellen.

Een verbetering van de administratieve verwerking met een computer is in de plannen opgenomen. Ook hiervan kan een stimulering van de animo van zowel vissers als handel uitgaan. Een positief effect is ook te verwachten van een op dit moment al nagestreefde verbetering van de sorteerregeling. Een organisatie uit de omgeving doet dit nu in Vlissingen, maar zit liever dichter bij huis. Ze denken het goedkoper en beter te doen dan bij de huidige gang van zaken. Dit zou de afslag minder organisatorische problemen opleveren en de visser minder geld kosten.

Voorts wordt de installatie van een scherfijsfabriekje overwogen dat in de loop van de week een voorraad kan draaien, zodat aan het eind van de week voldoende ijs klaar ligt om de in Den Oever liggende vloot onder normale omstandigheden te bevoorraden. Tevens zou ijs voor eigen gebruik in de afslag ter beschikking zijn. Dit zou een kostenbesparing kunnen opleveren, aangezien ijs nu duur uit Den Helder wordt gebracht (ongeveer 4 ton per week voor een gemiddelde spanvisser). Dit is uiteraard alleen aantrekkelijk voor wie toch in Den Oever is.

Om het ijs ook nog naar Lauwersoog of Den Helder te brengen lijkt niet erg zinvol, tenzij het ijs erg goedkoop wordt.

De keuze van nieuwbouw of verbouw hangt uiteraard sterk samen met de nogal uiteenlopende financiële consequenties. Voor wie geneigd is, beslist niet verder te springen dan de polsstok lang is, zal de voorkeur naar verbouw uitgaan. De benodigde omzet daarvoor ligt op of iets boven het vermoede huidige niveau. Voor wie verwacht dat mogelijke positieve, elkaar versterkende effecten zich zeker zullen voordoen zal de keus op nieuwbouw vallen. Het bijkomende voordeel om met een geheel schone lei te kunnen beginnen, zodat alles optimaal is in te richten, kan dan meteen worden meegenomen. Daar staat wel het bezit van de oude afslag tegenover, waar moeilijk emplooi voor te vinden zal zijn omdat de vloer niet stormvloedvrij is. Deze kan tot een meter onder water komen met een kans van minstens een keer per winter. Daardoor is het gebouw onbruikbaar voor bijvoorbeeld de Coöperatie of een andere toeleveringsbedrijf (het leggen van een dubbele bodem is waarschijnlijk te kostbaar).

5. SLOTBESCHOUWING EN CONCLUSIES

5.1 Betekenis visserij

De visserij is de belangrijkste bron van werkgelegenheid in Den Oever en enkele plaatsen in de omgeving. Op de vloot is voor ongeveer 280 personen werk, terwijl ca. 90 personen werkzaam zijn in toeleverende en afnemende bedrijven en de dienstensector, die volledig afhankelijk zijn van de visserij. In totaal gaat het om ongeveer een kwart van de beroepsbevolking van Wieringen. Voor een plaats als Den Oever kan worden geschat, dat - rekening houdend met de afhankelijkheid van meerdere personen van één inkomen en de hoogte van de inkomens in de visserij - bijna de helft van het inkomen in Den Oever van het visserijbedrijf afhankelijk is.

Een dergelijke overheersende positie van één bedrijfstak in een samenleving maakt het noodzakelijk de levensvatbaarheid ervan scherp in het oog te houden en waar nodig en mogelijk te versterken. Daarbij moet ook worden bedacht, dat in een levendige visserijhaven als Den Oever ook nog een deel van de overige inkomens indirect van de visserij afkomstig is. Dit is een reden te meer om de ontwikkelingen in de visserij nauwlettend te volgen en zonodig te begeleiden.

5.2 Sterke en zwakke punten van de visserij

Uit de bloeiende ontwikkelingen van de Wieringer visserij kan worden afgeleid, dat de sterke punten van de visserij aanzienlijk zwaarder wegen dan de zwakkere punten. Sterke punten zijn o.a.:

- een gevarieerde aanvoer van vis en schaaldieren;
- een flexibele vloot van merendeels wat kleinere vaartuigen, inzetbaar voor uiteenlopende visserijen;
- in het algemeen veilig gefinancierde visserij-ondernemingen, die uit dien hoofde een flink wearstandsvermogen hebben;
- goed geoutilleerde toeleverende bedrijven, zoals C.I.V., Luyt en Laan & Kooy;
- een gunstige geografische ligging ten opzichte van een aantal groothandelscentra voor de handel in vis, zoals Den Helder, Volendam, IJmuiden en Spakenburg;
- een zich gunstig ontwikkelend transportbedrijf, gedeeltelijk gespecialiseerd in het vervoer van vis;
- een sterke gemeenschapszin onder de bevolking, o.a. tot uiting komend in een coöperatieve afslag en een coöperatieve inkoopvereniging en b.v. ook in de jaarlijkse organisatie van kleurrijke visserijdagen.

Bij de zwakke punten, die de Wieringer visserij ook kent moet onderscheid worden gemaakt tussen punten die niet en wel te verbeteren zijn. Tot de eerste categorie moet een iets minder gunstige ligging ten opzichte van de visgronden worden gerekend, hetgeen echter geen belemmering vormt voor een efficiënte visserij op het IJsselmeer, het Wad en de Noordzee.

Tot de tweede categorie behoren:

- een matige toegankelijkheid van de haven. Er bestaan echter ver gevorderde plannen om deze te verbeteren;
- het vrijwel ontbreken van een plaatselijk groothandels- en/of verwerkingsbedrijf in vis en schaaldieren. Mits door een gevarieerde en voldoende grote aanvoer veel groothandelaars en commissionairs uit andere plaatsen worden aangetrokken, is dit geen onoverkomelijk bezwaar;
- een afslag, die te klein en te verouderd is, zowel wat betreft constructie als management. Het bezit van een goed geoutilleerde en efficiënt functionerende visafslag moet voor een visserijhaven als Den Oever met een grote thuisvloot als een noodzakelijkheid worden gezien. Op dit punt wordt daarom hierna afzonderlijk ingegaan.

5.3 Verbetering van de afslagfaciliteiten

Binnen het geheel van de Noordnederlandse visserij is er naast de afslagen in Den Helder, Harlingen en Lauwersoog duidelijk ruimte voor een afslag in Den Oever. Enige onderlinge rivaliteit tussen de veilingen kan de economische gang van zaken daarbij alleen maar bevorderen. Het is echter onnodig en ongewenst dat men elkaar het leven zuur maakt door onrust te stoken en onder elkaars duiven te schieten.

Met een moderne, goed geoutilleerde en efficiënt geleide visafslag in combinatie met een verbeterde haventoeegang zou Den Oever een visserijhaven met uitstekende voorzieningen bieden. Voor de economische levensvatbaarheid van de Wieringer visserij en daarmee voor de Wieringer gemeenschap als geheel is dit van grote betekenis. Dit algemene belang maakt dat het peil van de voorzieningen en het efficiënte beheer ervan ook de voortdurende aandacht verdienen van het gemeentelijk en misschien zelfs het provinciaal bestuur.

Het huidige afslaggebouw dateert uit de jaren veertig en was gebouwd voor een aanzienlijk kleinere aanvoer dan thans het geval is. Ook al zullen schommelingen in de jaarlijkse vangsten zich altijd blijven voordoen, het is niet te verwachten dat het huidige vangstniveau sterk zal teruglopen. Wat wel variabel kan zijn is het percentage van de vangst dat in Den Oever wordt aangevoerd (rechtstreeks of per as) en afgeslagen. In het bijzonder de visserijhaven te Lauwersoog oefent aantrekkingskracht uit op een aantal vissers.

De eerste plannen voor verbouw dateren van 1968. Behoudens een tijdelijke voorziening om de toegenomen hoeveelheden vis te verwerken is er weinig aan het gebouw gewijzigd, waardoor het thans niet meer aan de eisen van een efficiënte verwerking en verhandeling voldoet. Op zich moet het merkwaardig worden genoemd, dat de gebouwen van de Coöperatieve Visafslag niet eerder aan de eisen van de tijd zijn aangepast, hetzij door uitbreiding en modernisering, hetzij door volledige nieuwbouw. Van de voordelen van het verhandelen en verwerken van vis in een goed geoutilleerd gebouw zijn in Nederland vele voorbeelden te vinden.

Uit de opgestelde begrotingen blijkt, dat de te investeren bedragen met 1,9 miljoen (nieuwbouw) en 0,9 miljoen (verbouw) overzienbaar zijn. Om bedrijfs-economisch quitte te spelen is voor nieuwbouw echter een grotere omzet noodzakelijk (23 à 24 mln.) dan voor modernisering en uitbreiding (18 à 19 mln.). Voor schepen met Wieringen als thuishaven is een dergelijke omzet zeker haalbaar, indien een wat groter percentage van de vis in Den Oever zou worden afgeslagen. Dit zou tevens een grotere aantrekkingskracht van Den Oever voor de handel bevorderen, hetgeen tot een gunstiger prijsvorming kan leiden. Bij genoemde omzetten zou voor de eerste jaren in beide gevallen nog een financieel tekort optreden. Calculeert men over een langere periode dan wordt in beide gevallen het jaarlijkse tekort aan aflossingen na 4 jaar ingelopen, terwijl na 10 jaar alle achterstallige aflossingen zijn ingehaald en men dus met liquiditeitsoverschotten gaat werken. Zelfs lagere omzetten zouden volstaan als door de financier(s) langduriger aflossingsachterstanden kunnen worden geaccepteerd.

De uitkomsten van deze begrotingen zijn dusdanig, dat er voldoende reden is om op korte termijn een beslissing te nemen over het verbeteren van een vitale walfaciliteit. Gezien de betekenis van stabiliteit van de Wieringer visserij voor een plaats als Den Oever is dit geen aangelegenheid, die alleen de visserijgemeenschap aangaat, maar ook de lokale overheid en misschien zelfs wel de provinciale overheid (vergelijk Lauwersoog). Met een sterk beperkte visserij vanuit en aanvoer in Den Oever loopt men het volstrekt overbodige risico, dat het tot dusverre gunstige economische getij voor de Wieringer visserij zou kunnen gaan verlopen. Een dergelijk risico is met overzienbare financiële investeringen te voorkomen mits men voldoende snel besluit de huidige afslag te moderniseren, waardoor Den Oever een visserijhaven met zeer volledige walfaciliteiten wordt.

BIJLAGEN

Totaal- aantal per 31-12	Casco										Motor																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
	inlood in brt.					bouwjaar					vermogen in pk					bouwjaar																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
	1 31	51 80	81 100	101 125	126 150	voor '40	'40 e.m.	'40 e.m.	'40 e.m.	'40 e.m.	1 201	201 300	301 400	401 600	601 800	801 1100	1101 1500	1501 2000	2001 e.m.	voor '60	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.	'60 e.m.

Bijlage 2. Aanvoer en omzet van de Noordelijke visafslagen 1972 - 1982

	1972		1973		1974		1975		1976		1977		1978		1979		1980		1981		1982	
	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.
<u>Den Helder</u> vis	13,6	33,1	16,4	51,2	18,0	54,3	16,8	54,0	14,3	51,8	14,7	49,4	11,4	38,2	20,1	73,1	21,2	75,4	21,3	87,9	22,5	91,1
garnalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal mln. kg	13,6	16,4	18,0	54,3	16,8	54,3	14,3	51,8	14,3	51,8	14,7	49,4	11,4	38,2	20,1	73,1	21,2	75,4	21,3	87,9	22,5	91,1
totaal mln.gld.	33,1	51,2	54,3	54,0	54,3	54,0	54,0	51,8	51,8	51,8	49,4	49,4	38,2	38,2	73,1	73,1	75,4	75,4	87,9	87,9	91,1	91,1
<u>Harlingen</u> vis	7,4	14,4	5,2	14,5	5,2	13,9	4,4	11,6	3,0	8,9	2,6	7,0	2,0	4,9	3,2	8,2	4,8	10,8	4,9	13,6	4,5	14,7
garnalen	0,4	1,6	0,7	2,0	1,0	2,1	1,0	3,1	0,4	1,0	0,3	1,6	0,5	1,4	0,7	1,3	0,8	2,2	0,6	2,4	0,5	1,8
totaal mln. kg	7,8	5,9	6,2	16,5	6,2	16,0	5,4	14,7	3,4	9,9	2,9	8,6	2,5	6,3	3,9	9,5	5,6	13,0	5,5	16,0	5,0	16,5
totaal mln.gld.	16,0	16,5	16,0	16,0	16,0	16,0	14,7	14,7	9,9	9,9	8,6	8,6	6,3	6,3	9,5	9,5	13,0	13,0	16,0	16,0	16,5	16,5
<u>Laurosoog</u> vis	0,9	0,9	1,0	2,3	1,8	4,1	4,3	9,4	6,2	11,6	8,1	15,3	8,0	15,7	7,9	17,5	14,8	28,2	15,2	32,3	12,9	30,9
garnalen	1,2	4,5	1,0	3,0	1,4	3,5	1,4	5,0	1,5	4,2	0,8	3,4	0,6	2,4	1,5	3,0	1,6	4,6	1,6	6,5	1,2	4,5
totaal mln. kg	2,1	2,0	3,2	5,3	3,2	7,6	5,7	14,4	7,7	15,8	8,9	18,7	8,6	18,1	9,4	20,5	16,4	32,8	16,8	38,8	14,1	35,4
totaal mln.gld.	5,4	5,3	5,3	16,5	7,6	16,0	14,4	14,4	15,8	15,8	18,7	18,7	18,1	18,1	20,5	20,5	32,8	32,8	38,8	38,8	35,4	35,4
<u>Wieringen</u> vis	2,0	2,4	1,7	3,8	1,6	1,7	0,7	1,8	0,6	1,7	0,4	2,3	1,2	3,0	1,1	3,9	1,8	5,1	5,1	15,4	5,6	17,6
garnalen	0,9	3,9	1,3	4,3	1,8	5,8	2,0	7,6	2,1	6,6	1,1	6,1	1,6	7,2	1,1	4,1	0,8	2,8	0,7	3,2	1,6	4,7
totaal mln. kg	2,9	3,0	3,4	8,1	3,4	7,5	2,7	9,4	2,7	8,3	1,5	8,4	2,8	10,2	2,2	8,0	2,6	5,8	5,8	18,6	7,2	22,3
totaal mln.gld.	6,3	8,1	8,1	16,5	7,5	16,0	9,4	9,4	8,3	8,3	8,4	8,4	10,2	10,2	8,0	8,0	7,9	7,9	18,6	18,6	22,3	22,3

Bijlage 3. Exploitatiebegrotingen afslag Den Oever (break-even situatie)

	Nieuwbouw		Verbouw/uitbreiding	
	Bedr.econ.	Kasbasis	Bedr.econ.	Kasbasis
Omzet (mln. gld.)	23,2	24,5	18,2	19,3
Retributie vissers	927.000	982.000	727.000	774.000
Retributie handel	93.000	98.000	73.000	77.000
Opbrengst heftruck	76.000	76.000	76.000	76.000
Opbrengst kisten	70.000	70.000	50.000	50.000
Opbrengst diversen	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal baten	1.170.000	1.230.000	930.000	981.000
Lasten:				
Personeel (excl.pakk.)	287.000	287.000	287.000	287.000
Huisvesting	78.000	78.000	78.000	78.000
Admin./beheer	42.000	42.000	42.000	42.000
Kisten (afschr.=uitg.)	120.000	120.000	90.000	90.000
Diversen	24.000	24.000	24.000	24.000
Afschrijving oud	30.000	30.000	30.000	30.000
Afschrijving nieuw	82.000	82.000	45.000	45.000
Rente leden	25.000	25.000	25.000	25.000
Rente RABO	270.000	270.000	165.000	165.000
Vergoeding vrachten	212.000	230.000	144.000	160.000
Totaal lasten	1.170.000	1.188.000	930.000	946.000
Bedrijfsresultaat	0	+ 42.000	0	+ 35.000
Bruto cashflow, zonder aftrek afschr. en rente	382.000	424.000	240.000	275.000
Af: rente RABO	270.000	270.000	165.000	165.000
aflossing RABO	154.000	154.000	110.000	110.000
Netto cashflow	- 42.000	0	- 35.000	0

Toelichting op exploitatiebegrotingen afslag Den Oever

Stel besomming = B

Retributie vissers = 0,04B

Gem. prijs 2,50/kg, dus hoeveelheid = 0,4B

Retributie handel 1 ct/kg = 0,004B

Pakkers: aannemen loon + aandeel soc. lasten = opbrengst sorteerheffing.

Kisten : Bij nieuwbouw stel voorraad 600.000 gld.; per jaar 20% afschrijven, is 120.000 gld., gelijk te stellen met jaarlijkse vervanging.

Bij verbouw/uitbreiding stel voorraad 450.000 gld.; per jaar 20% afschrijven, is 90.000 gld. gelijk te stellen met jaarlijkse vervanging.

Transportvergoeding: Stel eigen vervoer 3 mln. kg; aanvoer over de weg is dan 0,4B - 3.000.000 kg.

Stel transportkosten 6,75 ct/kg, de helft vergoed.

Vergoeding is dan 0,03375 x (0,4B - 3.000.000) gld.

Investerings: Bij nieuwbouw stel 1,9 mln. na WIR.

Bij verbouw/uitbreiding stel 0,9 mln. na WIR.

Lening	: Bij nieuwbouw stel 2,1 mln. Bij verbouw/uitbreiding stel 1,0 mln.		
Rente	: Bij nieuwbouw 9,5% van 2,1 mln. =	200.000	
	Oude leningen 10% van 700.000 =	<u>70.000</u>	
	Totaal	270.000	
	Bij verbouw/uitbreiding 9,5% van 1,0 mln. =		95.000
	Oude leningen (zie boven)		<u>70.000</u>
	Totaal		165.000
Aflossing	: Bij nieuwbouw 4% van 2,1 mln. =	84.000	
	Oude leningen 10% van 70.000 =	<u>70.000</u>	
	Totaal	154.000	
	Bij verbouw/uitbreiding 4% van 1,0 mln. =		40.000
	Oude leningen (zie boven)		<u>70.000</u>
	Totaal		110.000
Afschrijving oud	: te stellen op 30.000		
Afschrijving nieuw:	gezien samenstelling investering 4,3% van 1,9 mln. = 82.000		
	taxatie 5% van 0,9 mln. = 45.000 bij verbouw/uitbreiding.		

Break-even berekening :

Nieuwbouw bedrijfseconomisch :

$$0,044B + 150.000 = 958.000 + 0,03375 \times (0,4B - 3.000.000) \quad B = 23,2 \text{ mln.}$$

Nieuwbouw kasbasis :

$$0,044B + 150.000 = 1.000.000 + 0,03375 \times (0,4B - 3.000.000) \quad B = 24,5 \text{ mln.}$$

Verbouw/uitbreiding bedrijfseconomisch :

$$0,044B + 130.000 = 786.000 + 0,03375 \times (0,4B - 3.000.000) \quad B = 18,2 \text{ mln.}$$

Verbouw/uitbreiding kasbasis :

$$0,044B + 130.000 = 821.000 + 0,03375 \times (0,4B - 3.000.000) \quad B = 19,3 \text{ mln.}$$

Uit de voorgaande tabel blijkt, dat een bedrijfseconomische exploitatie op de nullijn nog een tekort op kasbasis oplevert. Dit geldt zowel voor nieuwbouw als verbouw en is het begrote tekort aan het einde van het eerste jaar.

Uit uitvoerige berekeningen over meerdere jaren blijkt echter, dat indien regelmatig een aanvoer wordt bereikt waarbij bedrijfseconomisch de nullijn wordt gerealiseerd het jaarlijkse tekort aan aflossing na ca. 4 jaar wordt ingelopen. Rekent men nog verder door, dan blijkt na ca. 10 jaar de zaak op het normale aflossingsschema te liggen, waarbij alle achterstallige aflossingen zijn ingehaald en men dus met liquiditeitsoverschotten gaat werken. Bij zowel nieuwbouw als verbouw wordt dit resultaat in dezelfde tijdsperiode bereikt.

Voor de in hoofdstuk 4 opgenomen cijfers is deze toelichting van wezenlijk belang.